

Naturvärdesinventering inför detaljplan Tänndalen, Del av fastighet Funäsdalen 53:1, 21:24 samt 21:20 Härjedalens kommun, Jämtlands län

NATURVÄRDESINVENTERING INFÖR NY DETALJPLAN AVSEENDE BOSTÄDER, HÄRJEDALEN KOMMMUN

KONSULT

Ansjo Skog och Markkonsult AB

Fagerbacken 70

831 48 Östersund

070-351 83 54

www.ansjo.se

Kontaktperson:

Anna Westerlund 070-351 83 54

Naturvärdesinventering, bedömning och rapport

KUND:

Trångsviken Bygg AB

Samtliga foton i rapporten är tagna av Anna Westerlund

För bakgrundskartor gäller copyright enligt: © Lantmäteriet.

1 INLEDNING

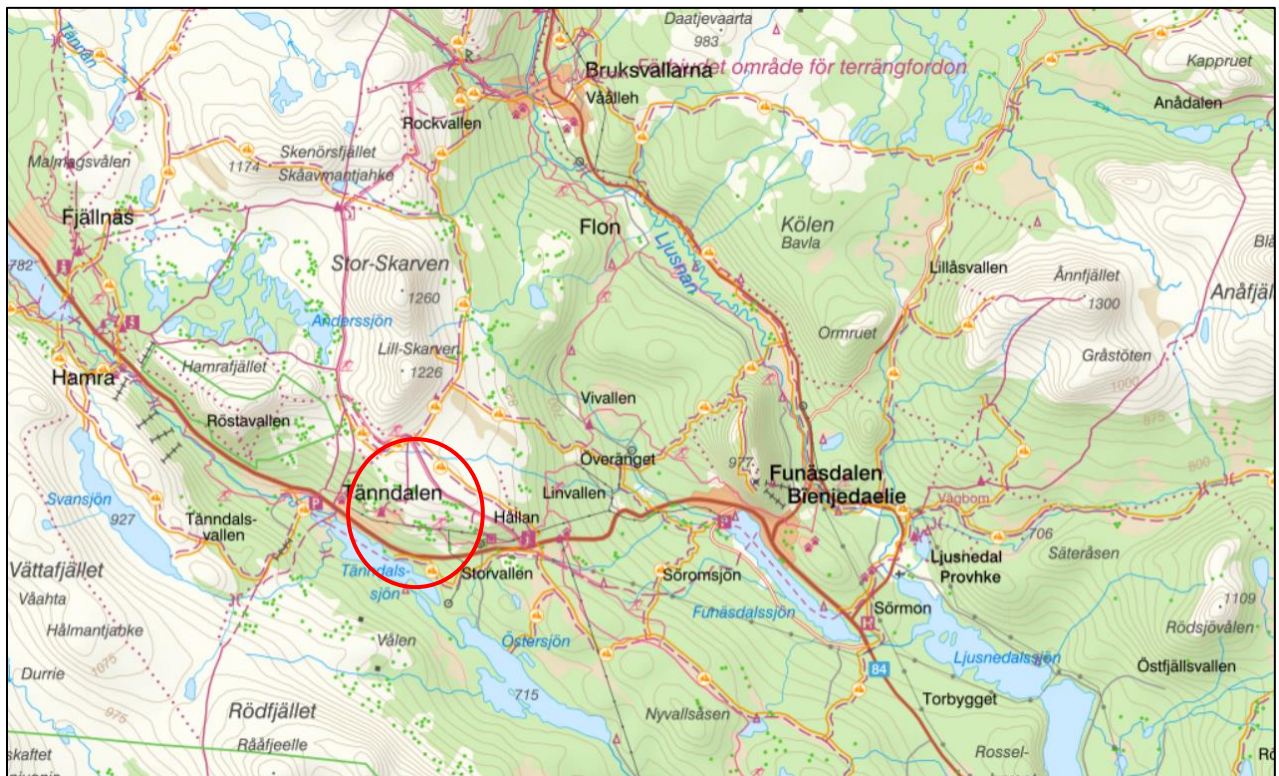
1.1 Uppdrag

Ansjö Skog och Markkonsult AB har fått i uppdrag att utföra en naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) enligt svensk standard (SS 199000:2014) på del av fastighet Funäsdalen 53:1, 21:20 och 21:24, Härjedalens kommun, Jämtlands län, se *figur 1*. Ett arbete med att ta fram en detaljplan för bebyggelse pågår på fastigheterna och som en del av tillståndsprövningen inför detaljplan ska en naturvärdesinventering genomföras.

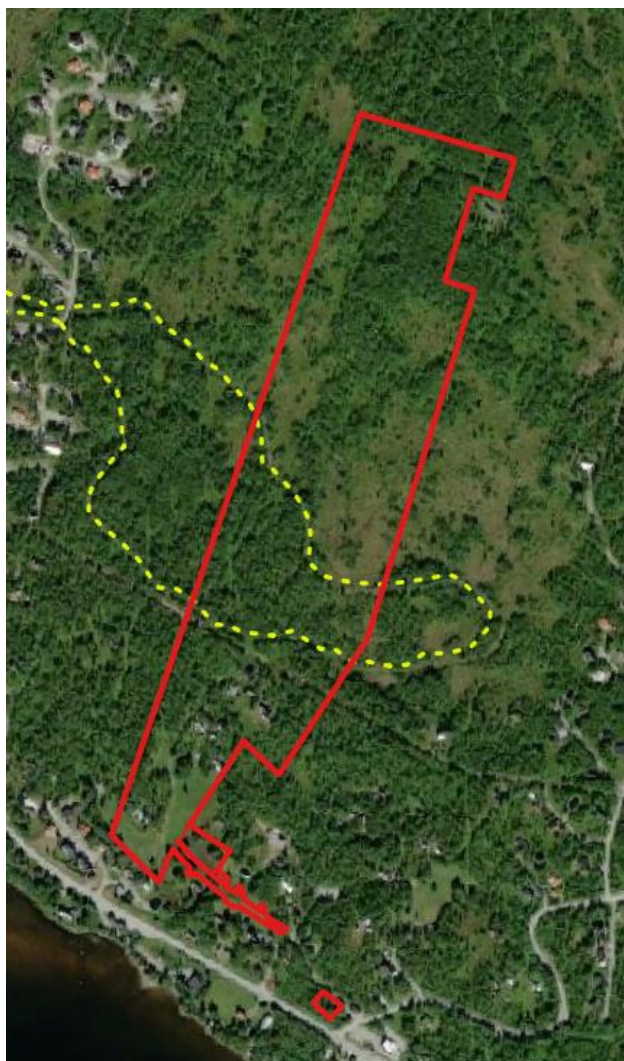
Naturvärdesinventeringen visar var områden med positiv betydelse för biologisk mångfald förekommer. Resultatet från inventeringen är ett viktigt underlag vid val av lämpligaste utformning, lokalisering och skyddsåtgärder av det nya detaljplaneområdet för att minimera påverkan på skyddsvärda arter och habitat. En NVI resulterar i avgränsningar av områden, naturvärdesklassningar, objektbeskrivningar, artlistor med noterade naturvårdsarter och skyddade arter, samt en övergripande rapport.

I NVI:n ingår inte bedömning av värden för friluftsliv, kulturmiljö, geologi, landskapsbild eller ekosystemtjänster.

Inventering och rapport är sammanställd av Anna Westerlund med flerårig erfarenhet av naturvärdesinventeringar och tillståndsprövning.

Figur 1. Översiktskarta över Tännadalen, Härjedalens kommun, Jämtlands län

Fi

Figur 2. Utredningsområdet Funäsdalen 53:1, 21:20 samt 21:24

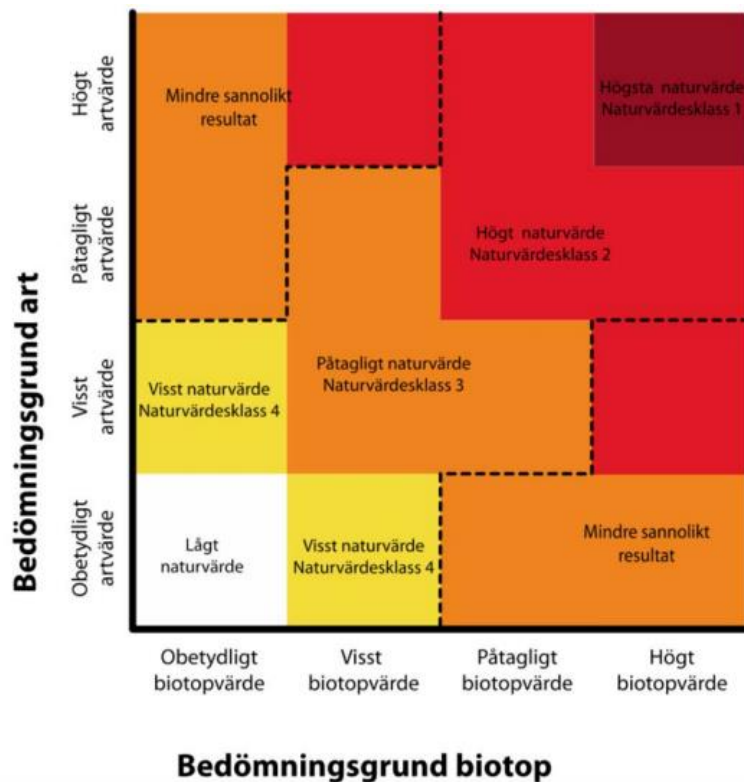
2 METODIK

2.1 Metodik

Inventering av naturvärden har utförts enligt svensk standard SS 199000:2014, *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald* samt med stöd från *Teknisk rapport SIS-TR 199 001:2014*. Inventeringen bedömer vilka förutsättningarna utredningsområdet har att hysa biologisk mångfald. Utredningsområdet bedöms utifrån två parametrar; *Artvärde* och *Biotopvärde*.

Bedömningsgrund för biotop omfattar aspekterna; kvalitet exempelvis växtkontinuitet, strukturer, funktioner, element, naturlighet, storlek, sällsynthet, konnektivitet etc. En helhetsbedömning av biotopvärdet görs utifrån bedömningar av båda aspekterna. Biotopvärdet bedöms på en fyrgradig skala, se *figur 3*.

För att bedöma artvärde omfattas aspekterna naturvårdsarter och artrikedom. Även artvärdet bedöms på en fyrgradig skala, se *figur 3*.

Figur 3. Bedömningsgrunderna för NVI. Matrisen visar hur utfall av bedömningsgrunderna art- respektive biotop leder till en viss naturvärdesklass. Figur hämtad ur standarden (SIS, 2014).

En samlad bedömning av utredningsområdets naturvärdesklass görs utifrån utfallet för bedömningsgrunderna Biotop och Artvärde. Utifrån fynd av dessa parametrar kan naturvärdesobjekt avgränsas samt tilldelas en naturvärdesklass. Ett naturvärdesobjekt utgörs främst av en dominerande naturtyp och kan innefatta flera olika biotoper och element. Vid bedömning av naturvärdesobjekt används bedömningsgrunder för respektive naturtyp enligt Teknisk rapport SIS-TR 199 001:2014.

I standarden finns följande naturvärdesklasser:

Naturvärdesklass		Innebörd
1	NV 1 Högsta naturvärde	Störst positiv betydelse för biologisk mångfald
2	NV 2 Högt naturvärde	Stor positiv betydelse för biologisk mångfald
3	NV 3 Påtagligt naturvärde	Påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald
4	NV 4 Visst naturvärde	Viss positiv betydelse för biologisk mångfald

Tabell 1 Naturvärdesklasser för bedömning av ett naturvärdesobjekts betydelse för biologisk mångfald enligt NVI SS 199 000:2014 (Swedish Standards Institute 2014a).

Områden som har låga naturvärden avgränsas inte och beskrivs endast översiktligt i områdesbeskrivningen. Områden med låga naturvärden kan ofta vara påverkade av mänsklig aktivitet och har därmed förlorat naturliga processer, strukturer och karaktäristiska arter.

2.2 Naturvårdsart, artportalen, rödlistan samt fridlysta arter

2.2.1 Naturvårdsart

Naturvårdsart är ett samlingsbegrepp för skyddade-, fridlysta-, rödlistade-, typiska-, ansvar- och signalarter. En naturvårdsart indikerar att ett område har högt naturvärde eller att arten i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Naturvårdsarter har lanserats av Artdatabanken som ett verktyg vid naturvärdesbedömning. Vid senaste revideringen av rödlistan har en lista på användbara signalarter för olika biotoper tagits fram. Arter som omfattas av begreppet naturvårdsart är inte per automatik lagskyddade det är däremot de fridlysta arterna.

2.2.2 Artportalen

Artportalen är en webbplats som drivs av Artdatabanken SLU på uppdrag av Naturvårdsverket. Portalen syftar till att registrera observationer av Sveriges växter, djur och svampar etc. Alla fynd publiceras först och kvalitetsgranskas i efterhand.

2.2.3 Rödlistan

Rödlistan är en redovisning av arters risk att försvinna och dö ut från ett område. De arter som uppfyller kriterierna för någon av kategorierna; Nationellt utdöd (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT) eller Kunskapsbrist (DD) benämns rödlistade. De rödlistade arterna som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns hotade. Rödlistan baseras på internationellt vedertagna kriterierna från Internationella Naturvårdsunionen (IUCN). Rödlistan uppdateras var femte år av Artdatabanken.

2.3 Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen (2007:845) är en lagstiftning som innebär fridlysning av ett antal arter. Artskyddsförordningen införlivar EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Till förordningen hör två listor med arter, bilaga 1 och 2. Förenklat kan man säga att alla de listade arterna är fridlysta det vill säga man får inte samla in, skada eller döda de listade arterna. För arterna i bilaga 1 är dessutom arternas livsmiljöer skyddade och får inte förstöras. I samband med prövning av en verksamhet som tar mark i anspråk ska frågan om påverkan på natur och naturmiljö i första hand lösas samordnat. En verksamhets påverkan på flora och fauna ingår som en naturlig del i lokaliseringsbedömningen. Artskyddsförordningen kan härvid ses som en precisering av vad som följer av de allmänna hänsynsreglerna.

Av de arter som tas upp i artskyddsförordningens Bilaga 1 finns förekomst registrerade eller påträffade inom utredningsområdet. Det utesluter dock inte möjligheten att övrigt skyddade arter ändå skulle kunna förekomma.

3 GENOMFÖRANDE

Inför fältinventeringen genomfördes en fjärranalys där kunskap om områdets naturmiljöer inhämtades från Skogsdataportalen, Länsstyrelsernas GIS-tjänster och Artportalen. Metodiken följer SIS-standard för naturvärdesinventering.

Fältinventeringen genomfördes den 8–9 juli 2022. Hela utredningsområdet fältbesöktes, alla påträffade naturvårdsarter registrerades vid inventeringen. Värdeelement noterades om dessa bedömdes hysa ett särskilt värde.

Inventeringsområdet avgränsades till detaljplaneområdet, se *figur 2*. Utöver detaljplaneområdet har även de närmaste intilliggande områdena översiktligt besökts.

3.1 Detaljeringsnivå

I standardens kapitel 4.4 framgår att en naturvärdesinventering kan ha olika detaljeringsgrader. Den nu aktuella studien är att betrakta som fält Medel. Det innebär att minsta obligatoriska karteringsenheten är 0,1 ha eller för linjeformade objekt 50 m. Inventeringen har utförts med tillägg enligt standarden.

2.2.1 Tillägg naturvärdesinventering enligt standard

Detta tillägg har beställts och utförts i detta uppdrag;

- Naturvärdesklass 4

Omfattar hela inventeringsområdet och genomfördes i samband med naturvärdesinventeringen.

3.2 GIS och kartor

Vid framtagning av kartor och GIS-material inom projektet har koordinatsystemet SWEREF 99 TM använts. GIS-skikt med geografiska avgränsningar för naturvärdesobjekt, värdeelement och artregistreringar från inventeringen upprättas och redovisas.

Fältdata har registrerats med hjälp av Arc GIS Online (AGOL) genom en smartphone. Lägesnoggrannheten för denna enhet är vanligen ca 5–10 meter förutom i tät skog eller nära höga byggnader då det kan vara något lägre noggrannhet.

4 RESULTAT

4.1 Tidigare kända naturmiljöer

Utredningsområdet omfattas inte av någon tidigare känd skyddsvärd naturmiljö enligt 7 kap Miljöbalken. Fjärranalysen gav inga träffar på naturvärden registrerade inom området (2022).

I utredningsområdet närhet finns dock flera miljöer med höga naturvärden. Närmaste område med skyddad natur är Natura 2000-området Sandåsvallen en levande fäbodvall, som ligger ca 900 meter öster om utredningsområdet. Väster om utredningsområdet ligger även Hamrafjällets naturreservat och Natura 2000 område.

Inga rödlistade arter finns rapporterade i Artportalen från aktuellt utredningsområdet. Sökning utfördes med en polygon över utredningsområdet och sökkriterier för alla arter rödlistade under åren 2000–2021.

Data	Källa	Finns inom inventeringsområdet
Naturminnen	Miljödataportalen	Nej
Skyddade arter	Artportalen	Nej
Biotopskydd, skogliga	Skogsdataportalen	Nej
Djur- och växtskyddsområden	Miljödataportalen	Nej
Nationalparker	Miljödataportalen	Nej
Natura 2000-områden	Miljödataportalen	Nej
Naturreservat	Miljödataportalen	Nej
Naturvårdsavtal	Skogsdataportalen	Nej
Naturvårdsområde	Skogsdataportalen	Nej
Riksintresseområde Rennäring	Miljödataportalen	Nej
Riksintresse Friluftsliv	Länsstyrelsen	Ja
Riksintresse Naturvård	Länsstyrelsen	Nej
Riksintresse Rörligt Friluftsliv	Länsstyrelsen	Ja
Nyckelbiotoper Skogsstyrelsen	Skogsdataportalen	Nej
Vattenskyddsområde	Miljödataportalen	Nej
Nyckelbiotoper bolag	Skogsdataportalen	Nej

Tabell 2. Redovisning av tidigare dokumenterad information inom utredningsområdet.

Figur 4. Källflöde på övre delen av kärret i västra delen av utredningsområdet. På alla myrmark inom utredningsområdet förekommer dessa små vattendrag och källor. Gullbräcka ses växa i kanten av bäcken.

4.2 Områdesbeskrivning

Utredningsområdet är ca 20 ha stort och ligger norr om riksväg 84 på Skarvfjällets sydvästliga sluttning (se figur 1 och 2). I områdets södra del finns etablerad fritidshusbebyggelse. I närheten av fritidshusbebyggelsen finns hävdad mark som vid investeringstillfället är inhägnat och betat. Betesmarken är relativt välhävdad men av de örter som kan identifieras vid inventeringstillfället domineras vegetationen av gräs, skogsnäva, hundloka, mjölkört etc. I anslutning till den hävdade marken finns även äldre hävdad mark som idag är ohävdad och till stor del består av mjölkört, älgräs, brännässla och hallonsnår.

Ovan kraftledningen som löper i öst-västlig riktning rakt genom utredningsområdet går ett elljusspår över utredningsområdet. Spåret prepareras vintertid men brukas även sommartid för vandring och cykling och andra barmarksaktiviteter.

Höjdskillnaden inom utredningsområdet är ca 400 meter. Norr om kraftledningen dominerar fjällbjörskogen som är genombrutet av backkärr vilket gör området till en mosaik av skog och kärr. Hela utredningsområdet präglas av jordarternas näringsrikedom, rörligt markvatten och sydvästläget. Berggrunden består av kalkrika glimmerskiffrar som är lättvittrade bergarter. Bergarterna innehåller mycket näring och ger upphov till en mycket rik flora. Dominerade jordarter är morän och torv. Moränen är relativt finkornig med mo och mjåla som dominerande fraktion.

Inom utredningsområdet finns fler typer av myrmarker t ex kärr, backkärr och mossar. Myr är ett samlingsnamn för olika typer av våtmarker. På ett kärr har vegetation kontakt med grundvattnet och får sin näring både från grundvattnet och från nederbörd men på en mosse har torven vuxit sig tjock

och vegetationen har där förlorat kontakten med grundvattnet och tillförs endast vatten och näring via nederbörd.

Längst norrut i utredningsområdet är fjällängsbjörskogen rakt, tät och mycket näringsrik (se figur 5). Fältskiktet utgörs av högorter så som; nordisk stormhatt, torta, skogsnäva, brudborste.

Det saknas helt element så som exempelvis död ved och riktigt gamla träd. Detta beror sannolikt på att området historisk varit betat genom fåboddrift. I närheten av den gamla fåboden som ligger i anslutning till utredningsområdet saknas enbuskar. Denna yta har troligtvis tidigare varit hävdad genom exempelvis slåtter och bete.

Några torrare partier med hedfjällbjörskog förekommer inom området dock relativt sparsamt. Hedmarken är mer näringsfattig och domineras av enbuskar, lågvuxna örter, ris, nordkråkbär, ljung.

Olika salixarter förekommer över hela utredningsområdet.

Figur 5. Fjällängsbjörskog, högört. Genomgående för övre delen av utredningsområdet.

4.3 Resultat fältinventering

Vid inventeringen avgränsades totalt 3 områden med klassning som naturvärdesobjekt (se figur 6). Naturvärdesobjektet utgör ca 5 ha mosaikartad kärrmark med inslag av rikkärr. Objektet erhåller Naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde.

Gränserna för våtmarkerna som avgränsats är inte skarpt avgränsade utan mosaiken av våtmark och fjällängskog är flytande.

Figur 6. Kartan visar utredningsområdet med 3 naturvärdesobjekt NV3 utmarkerade, i gul rasterat. Orkidéer förekommer frekvent spritt över all våtmark inom utredningsområdet.

4.3.1 Kärr och rikkärr

Berggrundens kalkrika glimmerskiffrar tillför hela utredningsområdet mycket näringsämnen varför näringsinnehållet i marken är stort över hela utredningsområdet. Kärren består av öppna ytor som domineras av gräs och halvgräs varvat med mer busk- och örtrika ytor. Flertalet mindre bäckar och öppna källor förekommer inom utredningsområdet. Arter så som exempelvis gräsull, gullspira, fjällruta, svarthö, nordspira, björnbross, hirsstarr, knaggelstarr, slåtterblomma, tätört har påträffats. I bottenkiktet förekommer bland annat arter så som gyllenmossa, purpurvitmossa och brunmossor. Vid en av bäckarna i östra utredningsområdet påträffades gullbräcka som också indikerar kalkrika förhållanden.

På all våtmark inom utredningsområdet är orkidéer allmänt förekommande i stora antal. Vid inventeringstillfället var brudsporrar och flertalet arter av nycklar (*Dactylorhiza spp.*) de orkidéer

som var mest frekvent förekommande. Släktet nycklar (*Dactylorhiza*) hybridiserar med varandra varför dessa kan vara svåra att artbestämma. En av nyckelarterna är mycket lika arten Lappnycklar som växer i sluttande extremrikkärsmiljöer. Lappnycklar är en relativt liten art och har en mycket intensivare färg än sina nyckelsläktningar. Arten växer endast i fjälltrakterna. Andra orkidéer som påträffades var tvåblad och grönkulla.

Figur 7. Några orkidéer som påträffades under inventeringen; Lappnycklar, Tvåblad och Dactylorhiza

4.3.2 Övrigt område

Miljöer belägna utanför de klassade områdena benämns Övrigt område, vilket innefattar områden med lägre naturvärde alternativt områden med positiv betydelse för biologisk mångfald men mindre än uppdragets minsta karteringsenhet. Karaktären hos områden med lågt naturvärde beskrivs i områdesbeskrivningen

4.4 Arter

Vid inventering noterades 10 relevanta naturvårdsarter. Bland kärlväxterna kan nämnas; nordisk stormhatt, kransrams, tvåblad, brudsporre, dactylorhiza spp, tibast, gräsull, tvåblad, grönkulla, kärrfibbla.

4.5 Skyddade arter

Vid denna naturvärdesinventering har skyddade arter enligt artskyddsförordningen noterats i övrigt har inventeringen fokuserat på att finna växter som indikerar speciella miljöer. Artlistan är inte en totallista över förekommande arter inom utredningsområdet, för detta krävs en särskild artinventering.

Inga rödlistade kärlväxter har påträffats inom utredningsområdet, dock är alla orkidéer fridlysta enligt 8 § MB. Skyddade arter (Artskyddsförordningen) kan påverka fortsatt detaljplaneprocess.

4.6 Värdeelement

Inga värdeelement noterades under inventeringen.

4.7 Invasiva arter

Inga invasiva arter noterades vid inventeringstillfället.

5 DISKUSSION

Inom utredningsområdet finns det botaniska värden kopplade våtmark, rörligt markvatten och högt näringsinnehåll. Vattenflödet har en stor betydelse för områdets mångfald av arter på både våtmarkerna och i fjällängsbjörskogen. Torvdjupet på kärrmark är oftast relativt grunt vilket gör att grundvattnet ligger nära ytan. Åtgärder så som avverkning, schaktning, dikning etc. kan komma att påverka vattenflödet i landskapet och därmed även påverka områdets botaniska värden.

Det aktuella utredningsområdet berör inte några skyddade områden enligt 7 kap miljöbalken, däremot berörs oskyddade naturvärden i form av naturvärdesobjekt (NV 3), naturvårdsarter och skyddade arter.

Generellt har naturvärdesobjekt NV 1 och NV 2 så höga värden för biologisk mångfald att ingrepp i dessa miljöer bör undvikas. Även naturvärdesobjekt med lägre naturvärdesklass 3 och 4 kan ha sådana naturvärden och vara särskilt känsliga från ekologisk synpunkt att inverkan bör undvikas men generellt bör påverkan minimeras i dessa områden.

Genom att ta hänsyn till områden med positiv betydelse för biologisk mångfald bidrar man till att uppfylla miljöbalkens krav, Sveriges internationella åtaganden, samt de av riksdagen antagna miljömålen.

6 REFERENSER

Litteratur:

Nitare, J. (red.) 2010. Signalarter Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping. Pålsson, L (red.) 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510. Nordisk Ministerråd, Köpenhamn
Naturvårdsverket, Stockholm. Gärdenfors, U. (red.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010 – The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
Swedish Standards Institute, SIS. 2014a. Svensk standard SS 199000:2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SIS Förlag AB, Stockholm.
Swedish Standards Institute, SIS. 2014b. Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000. SIS Förlag AB, Stockholm

Datakällor:

Artportalen och Obsdatabasen. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://www.artportalen.se>
Dyntaxa (2016). Svensk taxonomisk databas. [online] Tillgänglig: www.dyntaxa.se
Länsstyrelsernas GIS-tjänster. <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/gis/>
Miljödataportalen. Naturvårdsverket, Stockholm. <http://mdp.vicmetria.nu/miljodataportalen/>
Skogsdataportalen. Skogsstyrelsen, Jönköping. <http://www.skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se>
SLU Skogskarta. Institutionen för skoglig resurshållning, SLU, Umeå. <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar->

BILAGA 1. OBJEKT FÖRTECKNING

Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotopvärde	Artvärde
NV 3	Kärr, Rikkärr	Visst naturvärde	Påtagligt artvärde
Motivering naturvärdesklass		Naturvårdsarter	
Fler rikkärrs och kalkgynnade arter identifierade. Kärrmarkerna är opåverkade av större störningar.		Nordisk stormhatt, Kransrams, Tvåblad, Brudsporre, Dactylorhiza spp, Tibast, Gräsull, Tvåblad, Grönkulla, Kärrfibbla	
Beskrivning			
Kärren består av öppna ytor som domineras av gräs och halvgräs varvat med mer busk- och örtrika ytor. Flertalet mindre bäckar och öppna källor förekommer sluttningen. Kalkgynnade arter så som gräsull, gullspira, fjällruta, svarthö, nordspira, björnbrodd, hirsstarr, knaggelstarr, slätterblomma, tätört etc. påträffades, I bottenskiktet förekommer bland annat arter så som gyllenmossa, purpurvitmossa och brunmossor.			

BILAGA 2. ARTLISTA

Dvärgbjörk, kråkris, ljung, strätta, blodrot, brudborste, tätört, nordspira ormrot, kråklöver, blåbär skogskovall, ängssyra, fräkenväxter, älggräs, salix spp, daggekåpa, gräsull, gullspira, fjällruta, svarthö, nordspira, björnbrodd, hirsstarr, knaggelstarr, slätterblomma, gyllenmossa, purpurvitmossa, brunmossor, vitmossor, tvåblad, dactylorhiza spp, brudsporre, grönkulla, gullspira, maskros, rödklöver, vitklöver, rallaros, klöver, en, fjällbjörk, nordkråkbär, nordisk stormhatt, torta, skogsnäva, blåtåtel, tuvtåtel, fjälltimotej, kruståtel, kramsrams, tibast, nordlundarv. smörboll